

A diktátor is rossz apa

C'est pas moi - It's Not Me (r. Leos Carax), 2024

Nem én vagyok

Világunk egyik legalapvetőbb, végtelenül egyszerűnek tűnő, mégis rendkívüli mélységű és nehezen megválaszolható kérdése ez a három szó: ki vagy te? Leos Carax filmesszéjét nézve úgy érezzük alig várta, hogy nyíltan és egyenesen feltegyék neki ezt a kérdést és régóta készült rá, hogy saját eszközeit mesterien használva megválaszolhassa. Természetesen nem meghazudtolva, hanem megerősítve eddigi munkásságát, melyet sokan csak úgy foglalnak össze, hogy ő a meglepetések embere. Percről percre, kockáról kockára okoz meglepetést a nézőnek ebben a rövid, mindössze 41 perces alkotásában, amire a szürreálistól a hiperrealistáig, a morbidtól a káprázatosig, a depresszívtől az optimistáig bármilyen jelzöt ráilleszhetünk, de talán az anakronisztikus fedi le a legjobban. Virtuális vidámparkba nyerünk belépést, ahol hullámvasútra felültetve újra és újra megtapasztaljuk a filozófikus és művészi magaslatokba való emelkedést, majd a hirtelen zuhanást a vulgáris hétköznapiság szintjére, vagy akár az alá. Nem csak jelenetről jelenetre haladva próbálunk lépést tartani az óriási váltásokkal, hanem egy jelenet néhány másodpercében is szembesülünk az ellentmondások mindent felnagyító és abszurdá varázsoló tükrével. A Caraxnál mindig fontos szerepet játszó hangeffektek és zenék gyakran éppen oda nem illőségükkel támasztják alá a képi megjelenítést. A valóságot mutató képekből a túlszínezett, éjjellátó kamerára emlékeztető látványba történő hirtelen váltások, vagy az úrkorszak modernségének bemutatásából az első mozgóképek jeleneteibe való ugrások hihetetlenül felerősítik a mondanivalót, a képsorok valós jelentését. Olyan sebességgel utazunk, hogy a nézőnek gyakran ideje sincs értelmezni a látottakat, csak valahol a tudata mélyén nyer értelmet és kapcsolódik össze a képek és hangok kavalkádja. Nincs hagyományos történetmesélés, mégis mikrotörténetek sokaságával szembesülünk. Nem véletlen, hogy a BIFF, az I. Budapest Nemzetközi Filmfesztivál kísérleti mozi szekciójában került vetítésre a film, ahol „Bátraknak, akik mernek” szlogennel ajánlották az alkotásokat. Nem a közízlést kiszolgáló filmről van szó, annak ellenére sem, hogy modern, egyedi élményt nyújtva beszél létezésünk, múltunk és társadalmunk nagyon fontos kérdéseiről. Teljesen újszerűen, szinte ellenállhatatlanul rántja be nézőjét a témákról folytatott diskurzusba, amit érdemes lenne sokaknak kipróbálni. Számomra a legnagyobb pozitívuma, hogy nagyon gyorsan sikerül elfeledtetnie, hogy egy konkrét személy önvallomását látjuk, olyan hihetetlen mértékben tágítja ki saját életének részleteit mindannyiunk közös jelenére, múltjára - és természetesen jövőjére is. Reális és nem túl derűlátóan felfestett jövőképe szíven üt és elgondolkodtat. Itt nyer értelmet a filmes önreflexiónak adott, szintén ellentmondásos cím: Nem én vagyok. Valóban nem csak Alex Christophe Dupontról, azaz művésznevéen Leos Caraxról szól a film, hanem rólunk, nézőkről és a körülöttünk élőkről is. Mégis betekintést kapunk a rendező életébe és világlátásába is. A tömegből kiváló apa és fiatalkori önmaga beazonosítása hamar előre vetíti, hogy csak kapcsolatainkon keresztül lehetséges saját magunk definiálása. Az apakép minősítése rossz apaként, majd a diktátorok képeinek megjelenítése történelmi távlátokba vetíti ki a fogalmat. Számomra az egyik legmegrázóbb jelentsor a soá, a holokauszt felidézése után a bájos családi jelenet, a gyermekeinek Hitlerről, mint szuperhősről esti mesét olvasó anya képe. Ezzel erősen vetekszik a 2. világháborús kivándorlás párhuzamba állítása korunk migrációjának legmegrázóbb képeivel, a halott gyermekekkel a tengerparton. Időn és tereken keresztül

utazunk a képek, színek, hangok segítségével, elvont filozófiai kérdések hétköznapi megtestesülését nyomon követve. A filmkészítés története kapcsán felmerülő kérdés kulcskérdés mindannyiunk számára: vissza tudjuk-e szerezni Isten tekintetét? Képes-e az emberi tekintet napi több mint 20 000 pislogáson keresztül is meglátni és főként megóvni az Élet csodáját? Minden bemutatott szörnyűség ellenére is szeretném hinni, hogy igen, ahogy a (sokadik) záró képsor Carax egyik leghíresebb jelenetének bábos parafrázisa is a haladásra, az olykor fájdalmas továbblépésre, a feszültség kiadása után az elcsendesülésre biztat. Ha bábok vagyunk is az Élet hullámvasútján, nem mindegy hogyan éljük meg azt.

Nem csak a film rövidege az oka annak, hogy kevés pattogatott kukorica fogyasztás várható a vetítése alatt. Tátott szájjal nehéz kukoricát enni.

Mayer Mónika